

Luonnoksen laatiminen ympäristökasvatuskäsitteiden määritelmiksi

Toteuttaja: Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, rahoitus Ympäristöministeriö

Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on laatia luettelo keskeisimmistä ja yleisesti käytetyistä ympäristökasvatuksen käsitteistä ja tuottaa luonnosehdotus käsitteiden (sisällön) yhteiseksi määrittelyksi. Luonnosehdotuksen pohjalta käytävän keskustelun myötä olisi mahdollista määrittellä käsitteet yhteisesti niin, että tulevaisuudessa ainakin ympäristö- ja opetushallinnon toiminnassa ja tuotteissa sekä alueellisten ympäristökasvatusverkostojen toiminnassa puhuttaisiin samoin käsittein. Jos ja kun käsitteet ja niiden sisältö juurtuvat yleiseen käyttöön, se auttaa laajemminkin ympäristökasvatusta koskevan keskustelun käymistä ja siihen osallistumista.

Käsiteluettelon perustana ovat säädöksissä esiintyvät käsitteet. Määritelmien lähtöaineistona ovat mm. kansainväliset sopimukset ja strategiat, aikaisemmat julkaisut ja oppikirjat, Suomen perussanakirja ja jo olemassa olevat sanastot. Käsitteet pyritään määrittelemään mahdollisimman lyhyesti, pelkistetysti, yleiskielisesti ja arvovapaasti.

Tausta ja tarve

Ympäristökasvatuksen toimijat eivät ole aihepiirin käsitteiden käytössä yksimielisiä. Keskeisimmistäkin termeistä on eri tulkintoja ja uusia käsitteitä luodaan jatkuvasti. Käytetään eri käsitteitä, mutta puhutaan usein samasta asiasta – käytetään samoja käsitteitä, mutta puhutaanko silloin samasta asiasta?

Ympäristökasvatuksen toimijakenttä laajenee paraikaa lupaavasti ja vauhdilla. Toimijakentän monipuolistuessa väärinymmärrysten, sekaannusten ja virhetulkintojen mahdollisuus kasvaa.

Määrittelyille ei ehkä koskaan saada kaikkien hyväksyntää. Silti vähintään opetus- ja ympäristöhallinnossa työskentelevät sekä rakenteilla olevat alueelliset ympäristökasvatusverkostot tarvitsevat yhteisen käsitteistön työväliseksi yhteisiin ponnisteluihin. Kulttuuri- ja rakennetunympäristön käsitteistön osalta tällainen määrittelytyö on tehty, ja kokemukset ovat kannustavia.

Määrittelyiden tarpeellisuus on noussut esille usein, mutta laajemmin määrittelyn tekemisen tarpeellisuudesta puhuttiin syksyn 2006 ympäristökasvatuspäivillä Turussa. Myös Kestävän kehityksen toimikunnan alainen koulutusjaosto on nähnyt määrittelyn tekemisen tärkeäksi. Käsitekeskustelu onkin osa Kestävän kehityksen toimikunnan koulutusjaoston laatiman strategian toimeenpanoa ja jalkautusta sekä opetus- ja ympäristöministeriön yhteishankkeena toteutettavan ympäristökasvatuksen aluekeskus- ja yhteistyöverkostojen toimintaedellytysten kehittämistä.

Työskentelyn kulku ja aikataulu pääpiirteittäin

Hankkeessa etsitään ympäristökasvatukseen liittyviä käsitteitä ja niiden tulkintoja, joiden pohjalta muodostetaan luonnosehdotelma. Pohjatyötä tekevät projektityöntekijät. Hankkeen tukena toimii myös asiantuntijaverkosto, joka koostuu alan tutkijoista ja ammattilaisista. Asiantuntijaverkosto toimii pääasiassa sähköisten viestimien avulla. Kun käsitteistö on kartoitettu, kokoontuu projektityöntekijöiden avuksi pieni työryhmä kokoamaan luonnosehdotuksen luovutuskuntoon. Ehdotus luovutetaan ainakin ympäristöhallinnolle, opetushallinnolle sekä koulutusjaostolle. Tämän jälkeen toivotaan syntyvän vilkasta keskustelua käsitteiden määritelmistä.

Heinä-syyskuu

Aineiston keruu: aineistona käytetään olemassa olevia sanastoja, kirjallisia lähteitä sekä lainsäädännössä, budjettiteksteissä yms. käytettyjä käsitteitä. Hankkeen asiantuntijaverkosto muodostetaan, ja heidän asiantuntemuksensa avulla laajennetaan ja syvennetään aineistoa. Lisäksi selvitetään termien arkikäyttöä järjestötoimijoilta, opettajilta, erilaisista julkaisuista jne.

Saadut vastaukset käsitellään, luokitellaan ja ryhmitellään ja tehdään tarvittaessa täydentäviä haastatteluja sähköpostitse, puhelimitse ja tapaamisissa. Käsitteistä laaditaan kooste.

Lokakuu

Kommenttien keruu aineistokoosteeseen: kaikilla halukkailla tahoilla on mahdollisuus osallistua kommentointiin ja käsitteiden keräämiseen mm. internetkyselyn kautta. Hankkeen etenemisestä ja osallistumismahdollisuuksista tiedotetaan. Luonnos annetaan tiedoksi yhteistyötahoille kommenttien keräämistä varten.

Marraskuu –joulukuu

Työryhmän miniseminaari marraskuun alussa: aineiston käsittelyä.

Tammi-kesäkuu 2008

Yleisen internet –kyselyn toteuttaminen ja siitä viestittäminen. Keskustelutilaisuuden järjestäminen keskeisille avaintoimijoille. Ehdotelmaluonnoksen kasaaminen ja hankkeen tuloksista viestiminen. Ehdotusluonnoksen jättäminen: laadittu käsitteistöluonnos toimitetaan ministeriöille asiantuntijaverkoston sekä työryhmän kommentein varusteltuna jatkotyöskentelyn pohjaksi.

Hankkeen toteuttaja

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:n Ympäristökoulu toimii hankkeen toteuttajana. Kierrätyskeskus tekee konkreettisen kokoamistyön ja organisoii ehdotuksen laatimisprosessin.

Yhteistyötahot

Keskeisimpiä yhteistyötahoja ovat hallinnon (etenkin ympäristö- ja opetus, mutta muunkin) edustajat, tutkijat, tiedekorkeakoulut, muut oppilaitokset, aktiiviset opettajat sekä ympäristökasvatustyötä tekevien järjestöjen edustajat. Kaikkien asiasta kiinnostuneiden tahojen osallistumista toivotaan!

Hankkeen tulosten hyödyntäminen

Hankkeen tuottama ehdotusluonnos on pohjatyö laajemmin käytävälle keskustelulle ympäristökasvatukseen liittyvistä käsitteistä.

Eryteisesti sanastolla on merkitystä opetus- ja ympäristöhallinnon sekä sosiaali- ja terveysministeriön ympäristökasvatukseen liittyvän yhteistyön kehittämiseksi sekä maakuntarallin myötä muodostumassa oleville alueellisille yhteistyöryhmille.

Lisätietoja hankkeesta:

Tarja Heinonen, projektityöntekijä

sähköposti: tarja.heinonen@kierratyskeskus.fi

puhelin: 050 501 4854